

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

**«СИНЕРГЕТИКА, МЕХАТРОНІКА, ТЕЛЕМАТИКА
ДОРОЖНІХ МАШИН І СИСТЕМ У НАВЧАЛЬНОМУ
ПРОЦЕСІ ТА НАУЦІ»**

(29 травня 2018 р.)

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗА МАТЕРІАЛАМИ II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Харків,
2018

УДК 004:629:656:658

Синергетика, мехатроніка, телематика дорожніх машин і систем у навчальному процесі та науці. Збірник наукових праць за матеріалами II міжнародної науково-практичної конференції. – Харків, ХНАДУ, 2018. – 184 с.

Збірник містить результати теоретичних та практичних наукових досліджень та розробок, які були виконані науково-педагогічними працівниками вищої школи, науковими співробітниками, докторантами, аспірантами, магістрантами, студентами та фахівцями різних організацій і підприємств.

Для викладачів, наукових працівників, докторантів, аспірантів, магістрантів, студентів, фахівців.

Матеріали доповідей конференції відтворено з авторських оригіналів

Конференцію проведено згідно з планом проведення міжнародних, всеукраїнських науково-практичних і науково-методичних конференцій і семінарів Харківського національного автомобільно-дорожнього університету у 2018 р. (посвідчення УкрІНТЕІ № 773 від 26 грудня 2017 р.)

© ХНАДУ, 2018

навичок та вмінь с проектування мікроконтроллерних засобів вимірювальної техніки та людино–машинних інтерфейсів і віртуальних вимірювальних приладів.

Підсумковою дисципліною підготовки магістрів є дисципліна "Інтелектуальні засоби вимірювальної техніки", яка спрямована на привиття практичних навичок та умінь з розробки інтелектуальних систем збору та обробки вимірювальної інформації. Досвід викладання цих дисциплін за останні 3 роки показав, що найбільш ефективним пакетом прикладних програм забезпечення навчального процесу, який широко використовується на виробництві та в машинобудуванні є LabView.

Практика показала, що впровадження LabView в навчальний процес дозволяє підвищити успішність навчання на випускних курсах на 23%, підвищує самостійність студентів та їх мотивацію при виконанні курсових робіт та дипломного проектування. Це також дозволило значно наблизити професійний рівень підготовки випускників до вимог сьогодення.

Література: 1. Коваль А. О. Просторово розподілені інтелектуальні вимірювальні інформаційні системи : монографія / А. О. Коваль, О. А. Коваль. – Х. : Видавництво "Лідер", 2017. – 146 с. 2. Коваль А. О. Досвід використання інформаційних технологій в підготовці фахівців з метрології та вимірювальної техніки. Тези доповідей III міжнародної науково-практичної конференції пам'яті професора Петра Столярчука. Львів, 11–12 травня, 2017. Видавництво Львівської політехніки. с.175-176. 3. Коваль О. А. Метрологічний самоконтроль сенсорів у процесі експлуатації. Тези доповідей III міжнародної науково-практичної конференції пам'яті професора Петра Столярчука. Львів, 11–12 травня, 2017. с.176-177.

УДК 621.434 - 629.113.

ДО ПИТАННЯ РОЗРАХУНКУ ПАЛИВНОЇ ЕКОНОМІЧНОСТІ І ЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТРАНСПОРТНОГО ПРОЦЕСУ

**Семененко М.В., к.т.н., доц., кафедра транспортних технологій,
НУБіП України**

Постановка проблеми. Під час прибиранні врожаю, транспортному процесу відводиться значне місце. У свою чергу транспорт є одним з основних

джерел забруднення атмосферного повітря та завдає істотної шкоди здоров'ю людей, екосистемам, спорудам і будівлям.

Мета дослідження – розробка методики розрахунку витрати палива автотранспортом під час зернозбиральних робіт та обґрунтувати можливість зменшення екологічного напруження на довкілля

Основний матеріал. Під час збиральної кампанії задіяна велика кількість вантажного автотранспорту, значна частина якого не задовольняє вимогам екологічних норм Євро.

В процесі перевезення зерна з поля на зерносховище, автотранспортні засоби роблять великі пробіги і простої з працюючим двигуном на полі в очікуванні розвантаження комбайна і на зерносховище в очікуванні розвантаження зерна.

В сукупності цих двох факторів, застарілих автотранспортних засобів і роботи у важких умовах, автотранспорт викидає велику кількість шкідливих речовин в атмосферу.

Враховуючи вищесказане, необхідно враховувати специфіку перевезення зерна для визначення витрати палива та маси викидів забруднень автотранспортом.

Визначати масу викиду шкідливих речовин автотранспортом необхідно, з урахуванням особливостей перевезень зерна, які можна розкласти на дві складові:

- час, коли автотранспорт знаходиться на полі, чекаючи поки розвантажиться комбайн і пересування по полю на малій швидкості, до того ж сюди можна віднести перебування автотранспорту на зерносховище, очікуючи зважування і в процесі зважування, а так само розвантаження кузова з працюючим двигуном;

- час, який автотранспорт витрачає на рух від поля до зерносховища, даний час обумовлено великими пробігами автотранспорту і допустимо високою швидкістю.

Таким чином, масу викидів шкідливих речовин, слід визначати окремо

для кожної складової транспортного процесу.

Відомо, що рух автомобіля, характеризується постійною зміною режимів роботи двигуна, такими як: робота двигуна в режимі холостого ходу, примусового холостого ходу, розгону, гальмування і усталеного руху. Основну частину часу двигун працює в неусталених режимах, які характеризуються підвищеною витратою палива і значно вищими викидами шкідливих речовин.

Основні показниками, які характеризують роботу автомобіля в експлуатації, є: паливна економічність і токсичність відпрацьованих газів.

Для прикладу, розглянемо визначення шкідливих викидів і витрати палива автомобілем з дизельним двигуном в процесі розгону.

Визначити час розгону Δt , а також середні значення параметрів, які визначають режим роботи дизеля можливо шляхом розв'язання системи диференціальних рівнянь, які описують розгін автомобіля в різних періодах. В якості параметрів, які описують роботу дизеля обрані частота обертання n_d і ефективний крутний момент M_k .

Поліноміальні залежності другого степеня, які описують показники роботи дизеля (витрату повітря $G_{\text{пов}}$ (кг/год), концентрації шкідливих речовин у відпрацьованих газах: оксиду вуглецю CO (%), вуглеводневих сполук C_mH_n (млн⁻¹), оксидів азоту NO_x (млн⁻¹), димність N (%)), мають наступний вигляд [1]:

$$G_{\text{пов}} = e_0 + e_1 \cdot n_d + e_2 \cdot M_k + e_{11} \cdot n_d^2 + e_{22} \cdot M_k^2 + e_{12} \cdot n_d \cdot M_k, \quad (1)$$

$$CO = f_0 + f_1 \cdot n_d + f_2 \cdot M_k + f_{11} \cdot n_d^2 + f_{22} \cdot M_k^2 + f_{12} \cdot n_d \cdot M_k, \quad (2)$$

$$C_mH_n = g_0 + g_1 \cdot n_d + g_2 \cdot M_k + g_{11} \cdot n_d^2 + g_{22} \cdot M_k^2 + g_{12} \cdot n_d \cdot M_k, \quad (3)$$

$$NO_x = h_0 + h_1 \cdot n_d + h_2 \cdot M_k + h_{11} \cdot n_d^2 + h_{22} \cdot M_k^2 + h_{12} \cdot n_d \cdot M_k, \quad (4)$$

$$N = i_0 + i_1 \cdot n_d + i_2 \cdot M_k + i_{11} \cdot n_d^2 + i_{22} \cdot M_k^2 + i_{12} \cdot n_d \cdot M_k, \quad (5)$$

де $e_0, e_1, e_2, e_{11}, e_{22}, e_{12}; f_0, f_1, f_2, f_{11}, f_{22}, f_{12}; g_0, g_1, g_2, g_{11}, g_{22}, g_{12}; h_0, h_1, h_2, h_{11}, h_{22}, h_{12}; i_0, i_1, i_2, i_{11}, i_{22}, i_{12}$ – коефіцієнти поліноміальних залежностей.

Висновок. В результаті дослідження отримано можливість покращення паливної економічності і екологічних показників транспортного процесу під

час збирання врожаю зернових культур та транспортування до зерносховищ, за рахунок вибору оптимальних параметрів експлуатації автомобілів [2].

Наданий метод розрахунку дає можливість точніше, ніж звісні методи, визначити витрати палива та викиди шкідливих речовин від автотранспортних засобів в особливих експлуатаційних умовах, що дасть змогу удосконалити прямі автомобільні перевезення та зробити їх менш витратними і більш ефективними.

Наданий метод розрахунку дає можливість точніше, ніж звісні методи, визначити витрати палива та викиди шкідливих речовин від автотранспортних засобів в особливих експлуатаційних умовах, що дасть змогу удосконалити прямі автомобільні перевезення та зробити їх менш витратними і більш ефективними.

Література: 1. Гутаревич Ю.Ф. Снижение вредных выбросов и расхода топлива двигателями автомобилей путем оптимизации эксплуатационных факторов: Дис. ... доктора техн. наук: 05.22.10, 05.04.02 / Гутаревич Юрій Федосійович. – К., 1985. – 538 с.

2. Семененко М.В. Математична постановка оптимізаційної задачі моделювання виробничої системи з урахуванням екологічних чинників та наявності мережі автодоріг/ Вісті Автомобільно-дорожнього інституту: Науково-виробничий збірник/АДІ ДонНТУ.- Горлівка, 2008.-№6.-С.27-31 3. Семененко М.В. вплив забруднення атмосферного повітря антропогенними джерелами на здоров'я населення: монографія / М.В.Семененко.- К.:НУБіП,2016.-405с. ISBN 978-617-7396-28-3

УДК 519.853.32

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПЕРЕВІРКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ТЕХНІЧНОМУ УЧБОВОМУ ЗАКЛАДІ

**Тиричева О.А., к.т.н., доцент, с.н.с., кафедра Комп'ютерних технологій і
мехатроніки, ХНАДУ**

Табулович В.П., начальник ІОЦ, ХНАДУ

Пономарьов А.Є., Панов Є.В., Калінін О.О., студенти, ХНАДУ

Постановка проблеми. Використання сучасних методів перевірки знань студентів в технічному учбовому закладі на базі нових інформаційних технологій (НІТ), розробка алгоритмів і програм для автоматизації проведення контролю за якістю навчання дуже важлива, оскільки сприяє підвищенню ефективності і якості навчального процесу.

ЗМІСТ

Klets D., Tipans I., Bilous V., Naumov V., Shuliakov V. Minimization of dispersion of car acceleration obtained by the mobile registration and measuring complex	3
Sinotin A. M., Tsymbal O. M. The synthesis of control units with given thermal mode	5
Volkov V., Gritsuk I., Mateichyk V., Grytsuk Y., Volkov Y. Some results of experimental realization of information model V2I for systems of remote monitoring and control of vehicle technical condition	8
Danylenko K. I., Wenzel H., Klets D.M. Zum Ausmass der Verantwortung von Fahrern Selbstfahrender KFZ	11
Mnushka O.V. A comparison of the Internet of Things and Industrial Internet of Things reference models	14
Hamza I.S., Mnushka O.V. Low-power wide-area network for Internet of Things	17
Ащепкова Н.С., Ащепков С.А. Моделирование рухів транспортного робота	19
Пащенко Р.Е., Макаров Ю.О. Аналіз акустичних сигналів роботи двигунів автомобілів з використанням фазових портретів	22
Аврамов К.В., Ніконов О.Я., Успенський Б.В. Розроблення інтелектуальних інформаційно-керуючих систем для дизельного двигуна у сукупності з силовою передачею: визначення та формалізація вимог	25
Багиров С. А. Оглы Современное состояние и тенденции развития автомобильного освещения	28
Коротач Ю.Б., Мнушка О.В. Протоколи обміну даними в Інтернеті речей	33
Бреславец М.В., Білоконська Ю.В., Фірсов С.М. Автоматизована система генератора плазми	36
Тимонин В.А., Гаврилюк В.С. Автоматическая система видеофиксации прогнозируемых нарушений проезда регулируемых перекрестков автотранспортом	39
Гулага Я.С., Маций О.Б. Програмування як вид мистецтва	42
Іларіонов О.Є., Сорока П.М., Бузикіна Т.В. Розширення функціоналу адаптивної навчальної системи за допомогою чат-боту	44
Тимонин В.А., Карпишен Б.С. Система предупреждения столкновений автомобилей с использованием Wi-Fi-связи	46
Васильчук Т., Лісіна О. Ю. Моделирование режимів із загостреннями при дослідженні теплового поля безсітковими методами	50

Пронин С.В. Применение искусственных агентов при управлении транспортными средствами	52
Маций О.Б., Драшпуль Н.В., Дейко О., Дудок О. Підхід до розв'язання замкненої загальної задачі комівояжера	56
Пономарьова Г.В., Функендорф А.О., Кобеляцький Д.А., Гориславец Д.Ю. Алгоритм ідентифікації об'єкта для інтелектуалізації роботизованих транспортних систем	59
Погорлецький Д.С., Володарець М.В., Курносенко Д.В., Худяков І.В. Особливості структури інформаційного комплексу моніторингу транспортного засобу з біпаливною системою	62
Пронин С.В, Мирошниченко М.А., Ше М.А., Шевченко В.В. Системы голосового управления на автомобильном транспорте	65
Тімонін В.О., Мізяк І.О. Система дистанційного управління світлофорами	68
Маций О. Б., Волкова Д., Купіна Д., Азімов К. Рішення задачі комівояжера методом розширення циклу і оцінка його ефективності	71
Пронин С.В, Андриенко Б.А., Рафальский А.Ю., Головін М.О., Клевцов В.І. Системы распознавания на автомобильном транспорте	74
Коваль О.А., Петрукович Д.Є. Системний підхід до інформаційного забезпечення підготовки фахівців з метрології та інформаційно – вимірювальних технологій	77
Семененко М.В. До питання розрахунку паливної економічності і екологічних показників транспортного процесу	78
Тиричева О.А., Табулович В.П., Пономарьов А.Є., Панов Є.В., Калінін О.О. Автоматизація перевірки якості навчання у технічному учбовому закладі	81
Півнева О.А., Мнушка О.В. Проблеми безпеки екосистеми інтернету речей (ІОТ)	85
Тимонин В.А. Об особенностях обнаружения малоразмерных движущихся транспортных объектов в системах видеонаблюдения	87
Сильченко В.О. Методичні підходи до формування інформаційно-технологічних умінь	91
Ніконов О.Я., Гусенкова К.В. Використання інтелектуальних інтернет-технологій для підвищення ефективності використання транспортних засобів	94
Сильченко В.О., Головач А.В. Використання інформаційних технологій в управлінні транспортним засобом	97
Калінін Є.І., Романченко В.М. Використання алгоритмів навчання для адаптації енергетичного засобу в процесі експлуатації	100
Сильченко В.О., Луняк І.О. Використання інформаційних технологій в освітленні транспортного засобу	104

Слинченко І.В., Клец Д.М., Болдовський В.М. Аналіз перспектив використання зв'язаних та автоматизованих транспортних засобів	107
Левченко Є.О., Мажара А.Є., Васильченко О.С., Чала О.О. Сенсорне керування автомобілем	110
Шапошнікова О.П., Дроздик Є.В. Розробка концепції проекту мобільний додаток «Мій транспорт»	112
Колєсник І.В., Шуляк М.Л., Калінін Є.І. Вірогідність контролю функціональної точності і працездатності рульового керування трактора	115
Сітало І. А., Павленко В. І., Чала О.О. Інтернет-технології в учбовому процесі	118
Ніконов О.Я., Железко Б. О., Іващенко М.О. Розроблення архітектури інформаційно-комунікаційної технології інтелектуального керування наземними роботизованими транспортними засобами	121
Алексієв О.П., Неронов С.М. Фомічов С.М., Гудаєв Р.Т. Розподілена телематична система оцінки стану транспортної мережі міста (визначення рухомих об'єктів)	124
Чала О.О., Сергієнко В.А. Матеріали мікрооптомеханічних систем	127
Лебедєв А.Т., Калінін Є.І., Поляшенко С.О. Експериментальне дослідження функціонування нейронної мережі адаптації енергетичного засобу до умов функціонування	130
Алексієв О.П., Неронов С.М., Густодим А.Г., Хоменко Є.В., Шарапов О.С. Інформаційно-комунікаційна технологія управління наземним транспортом. автомобільно-комунікаційний центр	135
Шапошнікова О.П., Тресницький В. Аналіз та розробка вимог до мобільного додатку «мій транспорт»	138
Ніконов О.Я., Есмагамбетов Б.-Б. С., Гусєнкова К.В., Щербак О.М. Розроблення інформаційно-управляючої системи наземними безпілотними багатоцільовими транспортними засобами з використанням сервісів хмарних обчислень і навігаційних дронів	142
Неронов С.М., Калугін О.М., Демченко К.Ю., Коваленко І.А. Програмно апаратні комплекси функціонування вулично-дорожньої мережі міст	145
Клец Д.М., Трубилко С.С., Тимченко С.С. Визначення та аналіз загроз інформаційній безпеці автотранспортних засобів	149
Ніконов О.Я., Полосухіна Т.О., Кулакова Л.Є., Сіндєєв М.В. Генезис штучного інтелекту на основі конвергенції технологій: безпілотне керування автомобілем	151
Удовенко С.Г., Сорокін А.Р. Комбінований метод локалізації та навігації мобільних роботів у середовищі зі змінними властивостями	154
Алексієв В.О. Вдосконалення підходів щодо розроблення	156

мехатронних та телематичних систем на транспорті

- Руденко О.Г., Романюк О.С.** Прогнозування нестаціонарних послідовностей за допомогою коволюціонуючих штучних нейромереж **159**
- Тресницький В.О., Шапошнікова О.П.** Розробка функціонального модулю «користувач» мобільного додатку «Мій транспорт» **162**
- Алексієв О.П., Бугайов А.А., Маций М.Є., Матійчик Д.В.** Синергетика віртуального управління автомобільним трансфером дорожніх транспортних підприємств **166**
- Рогозін І.В., Клец Д.М.** Блок керування робочими процесами спеціальної машини **169**
- Орлов І.О., Шапошнікова О.П.** Передача інформації про місце знаходження транспортного засобу для мобільного додатку «Мій транспорт» **170**
- Ткаченко М.М.** Використання мікроконтролерів для автоматизації технологічних процесів **173**
- Подолька А.Н., Подолька О.А., Божко Д. О.** Решение валентной транспортной задачи нормализационным методом **176**

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «СИНЕРГЕТИКА,
МЕХАТРОНІКА, ТЕЛЕМАТИКА ДОРОЖНІХ МАШИН І СИСТЕМ У
НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА НАУЦІ»**

Конференцію проведено згідно з планом проведення міжнародних, всеукраїнських науково-практичних і науково-методичних конференцій і семінарів Харківського національного автомобільно-дорожнього університету у 2018 р. (посвідчення УкрІНТЕІ № 773 від 26 грудня 2017 р.)

Відповідальний за випуск д.т.н., проф. Клец Д.М.

Науковий редактор д.т.н., проф. Клец Д.М.

Технічний редактор Мнушка О.В.